

BENDROSIOS MINISTERIJŲ ATLYGIO POLITIKOS GAIRĖS

2023 m. gegužės 25 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė naujos redakcijos **Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymą Nr. XIV-1985, kuris įsigalioja 2024 m. sausio 1 d.**

Šio įstatymo 19 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas reikalavimas, kad kiekvienoje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje būtų nustatyta ir viešai paskelbta tos institucijos ar įstaigos darbo apmokėjimo sistema.

Siekiant tinkamai pasirengti įstatymo įgyvendinimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybės Kanclerio 2023 m. birželio 8 d. Nr. V-100 įsakymu buvo sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta iki 2023 m. liepos 12 d. parengti bendros ministerijų atlygio politikos gairės ir pateikti jas ministerijoms ir Vyriausybės kanceliarijai.

Rengiant šias gaires, vadovautasi Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) parengtomis Valstybės ar savivaldybės viešojo administravimo institucijose ar įstaigose dirbančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemos kūrimo gairėmis.

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Pabrėžtina, kad, kuriant darbo apmokėjimo sistemas įstaigose bei institucijose, paprastai yra siekiama dviejų pagrindinių tikslų:

1. užtikrinti vidinį teisingumą;
2. didinti išorinį konkurencingumą.

Parengti Bendrąsias ministerijų atlygio politikos gaires paskatino tai, kad, įvertinus esamą situaciją ministerijose, buvo nustatyti akivaizdūs dideli valstybės tarnautojų bei darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, einančių analogiškas pareigas skirtingose ministerijose, darbo užmokesčio skirtumai. **Kai kuriais atvejais analogiškų pareigybių darbo užmokesčio vidurkiai tarp ministerijų skiriasi daugiau nei pusantro karto.**

Tokia situacija sukuria neteisingumo jausmą tose ministerijose, kuriose tarnautojai ir darbuotojai uždirba mažiau, ir skatina padidėjusį tarnautojų bei darbuotojų migravimą tiek tarp ministerijų, tiek į kitas įstaigas bei institucijas ir / ar privatų sektorių. Siekiant spręsti šią problemą ir užtikrinti, kad valstybės tarnautojai ir / ar darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį, skirtingose ministerijose už tą patį (analogišką) darbą gautų tokį patį atlyginimą, buvo parengtos šios gairės.

Esama situacija ministerijose (pagal ministerijų pateiktus duomenis) matoma **1 lentelėje**.

PAREIGYBIŲ PRISKYRIMAS LYGIAMS

Darbo grupė, išdiskutavusi ir apsvarsčiusi įvairius galimus variantus, pasirinko modelį, kai visos valstybės tarnautojų bei darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, pareigybės ministerijoje yra skirstomos į 10 lygių: nuo žemiausio – 1 (paprasčiausius darbus dirbančio techninio darbuotojo) iki aukščiausio – 10 (ministro).

Sprendžiant dėl pareigybių priskyrimo lygiams kriterijų, buvo apsvarstyti sudėtingesni sprendiniai (panaudojant matematinės formules), tačiau, įvertinus visas aplinkybes, pasirinktas

paprastesnis modelis, siekiant, kad visose ministerijose jis būtų suprantamas ir taikomas vienodai. Tai įvertinus, suformuluoti (nustatyti) konkretūs kriterijai, pagal kuriuos pareigybė nesunkiai priskiriama atitinkamam lygiui.

Patys kriterijai suformuluoti atsižvelgiant į kelis aspektus: darbo pobūdį, reikalingas žinias ir patirtį, problemų sudėtingumą bei savarankiškumą / atsakomybės mastą. Jei žemiausiuose lygiuose daugiausia svorio tenka darbo pobūdžiui, žinioms bei patirčiai, tai, judant link aukštesnių, vis svarbesni tampa (įgyja lemiantį svorį) problemų sudėtingumo ir atsakomybės masto aspektai.

Kriterijai, kuriais vadovaujantis pareigybės priskirtinos lygiams, pateikiami **2 lentelėje**.

Vadovaujantis šiais kriterijais, ministerijų pareigybės priskirtos atitinkamiems lygiams (**3 lentelė**). Atkreiptinas dėmesys, kad ši lentelė yra pavyzdinė ir joje *nebuvo siekta įtraukti absoliučiai visų įmanomas šiuo metu įvairiose ministerijose egzistuojančias darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, pareigybių* (kadangi jų skirtingose ministerijose yra bent keliasdešimt skirtingų) – tą ministerijos turėtų padaryti pačios, vadovaudamosi nurodytais kriterijais.

DARBO UŽMOKESČIO RĖŽIAI

Darbo grupė, siekdama susisteminti ministerijų atlygio politiką, parengė darbo užmokesčio (bruto) rėžių / intervalų priskyrimo lygiams lentelę (**4 lentelė**).

Darbo užmokesčio rėžių lentelės sudarymo logika yra tokia:

- Kaip ministerijoje įmanomas didžiausias imamas ministro atlyginimas (pagal naująjį reguliavimą, koeficientas – 4,3; bazinis dydis nuo kitų metų – 1 785,4 euro) ir pagal jį skaičiuojami kiti ministerijos pareigybių darbo užmokesčio dydžiai.

- Nustatytas skirtumas tarp lygių – 20 procentų, tai yra siekta, kad, didėjant lygiams (pvz., pereinant nuo patarėjo (6 lygis) prie vyresniojo patarėjo (7 lygis)), darbo užmokesčio padidėjimas sudarytų ~ 20 procentų (t. y. būtų realiai jaučiamas darbuotojo).

- Viena lygyje nustatomi darbo užmokesčio intervalai (intervalų reikšmės +/- 20 procentų nuo vidutinės reikšmės), leidžiantys individualizuoti darbo užmokestį to paties lygio pareigybėms, atsižvelgiant į ministerijos vertinimą, svarbius požymius, pvz., patarėjas, atsižvelgiant į jo patirtį, kompetenciją ir / ar kitus požymius, gali uždirbti nuo 2 468 iki 3 702 eurų, vidutiniškai ~ 3 085 eurus. Intervalų persidengimas tarp skirtingų lygių sudaro galimybes taikyti tiek vertikaliosios tiek horizontaliosios karjeros mechanizmus.

- Darbo užmokesčio nustatymo pagal lygio rėžį (intervalą) taisyklės ministerijos turėtų parengti pačios ir viešai jas paskelbti.

- Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, atveju lentelėje nurodytos sumos apima kintamąją dalį; valstybės tarnautojų atveju – apima priedą už stažą. Lentelė neapima priemonių už pavadavimą, papildomas užduotis, mokėjimų už darbą poilsio dienomis ir pan.

- Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, darbo užmokestis paprastai neturėtų viršyti maksimalios atlygio rėžio ribos, išskyrus darbo užmokestį trūkstamų profesijų bei kompetencijų darbuotojams. Tokioms pareigybėms gali būti nustatomas iki 100 procentų didesnis maksimalus

pareiginės algos koeficientas nei pagal kriterijus apskaičiuotas didžiausias šios pareigybės pareiginės algos koeficiento dydis.

- Taip pat įmanoma, kad tam tikrų valstybės tarnautojų pareigybių darbo užmokestis nepateks į nustatytus rėžius (pvz., ypač aukštos (neeilinės) kompetencijos patarėjas, kurio darbo užmokestis būtų 4 000 eurų (t. y. viršytų 3 702 eurų maksimumą)), tačiau tokie atvejai galimi tik kaip išimtiniai ir tai negali tapti įprastine taisykle.

PASIŪLYMAI DĖL GAIRIŲ ĮGYVENDINIMO

Pasiūlymai dėl gairių praktinio įgyvendinimo:

1. Gairės pristatyti Vyriausybės pasitarime.
2. Pritarus gairėms, pavesti ministerijoms, vadovaujantis šiomis gairėmis, parengti atitinkamai kiekvienos ministerijos darbo apmokėjimo sistemą ir ją, patvirtintą įstatymo nustatyta tvarka, paskelbti viešai ir pateikti Vyriausybės kanceliarijai bei Viešojo valdymo agentūrai, nurodant, kokių yra nukrypimų nuo gairių ir kokios yra tų nukrypimų priežastys.
3. Kasmetinių biudžeto derybų metu siūlytina palyginamuoju metodu įvertinti pareigybių darbo užmokesčio situaciją ministerijose ir į tai atsižvelgti skirstant darbo užmokesčio fondą.
4. Siūlytina pavesti Viešojo valdymo agentūrai sukurti Atlygio komitetą, kuris, atsižvelgdamas į skelbiamą ministerijų pagal pareigybes vidutinį darbo užmokestį ir rinkos tendencijas, kasmet peržiūrėtų ir įvertintų ministerijų atlygio rėžius, o apibendrintą informaciją Viešojo valdymo agentūra pristatytų Vyriausybei.
5. Siūlytina skatinti valstybės tarnautojų rotaciją tarp ministerijų, taip užtikrinant gerosios praktikos perteikimą ir kompetencijų didinimą, tačiau siektina, kad toks kaitumas nebūtų sąlygotas ydingų priežasčių – nepagrįstų darbo užmokesčių skirtumų tarp ministerijų.

1 lentelė. Esama darbo užmokesčio situacija ministerijose pagal atrinktas pareigybes (vidurkiai)

	AM	SM	VRM	URM	SAM	SADM	KM	ŠMSM	FM	KAM	ŽŪM	EM	TM	EINM	LRVK
Ministras Pirmininkas Ministras	4869	4692	5091	5220	6693	4737	4756	4648	4825	5754	4692	4914	4515	4692	6000
Vyriausybės kanderis															5279
Viceministras	5872	4379	5211	5332	4869	4701	4263	4089	6049	5401	5310	5341	6238	4879	
	4272	4703	4703	4442	4069				4450	4719	4149	4808	4839	4079	
Ministerijos kanderis	6172				6358	4351	4882	4438	6279	6077	5726		6358	5039	
	4572	4599	4080	4639	4759				4679	4478	4178		4759	4239	
Vyriausybės kanderio pirminis pavaduotojas/ Ministro Pirmininko patarėjas/Ministro Pirmininko biuro vadovas/Vyriausybės kanderio pavaduotojas/ Centro vadovas															3640/5119
Dep.vadovas/ Grupės vadovas/Vyriausiasis patarėjas	5080/3625			3740	4638	4149	3759		4238	3993	4156/4914	4288,81	3947	3960/4416	3720/4708
	4628/3113	3470	3748	3728	3820	3802	3112	3847	3823	3765	4024/3831	3760/3781	3714	3807	3200/5574
Ministro patarėjas/Skyriaus, kuris nėra kt. struktūriniam padalinijje vedėjas/ Vyresnysis patarėjas	3477/3976/3349	3107	4233/3153		3773	3141/3632	3212/3681	3059/3662	3929	3347/3745	4454/3640/4236	4256/3781/3760	3354	3601/3293/3736/4873	
	2673/3622/3090	3235	3489/3054	3349	3220	2924/3141			3518	3146/3346	3264/ 3165/3417	3214/3540/3290	3183	3112/3181/ 2835/3988	
Skyriaus, kuris yra kt. struktūriniame padalinijje, vedėjas/Biuro vedėjas/ Patarėjas/Specialusis atašė	4412/2825/2739	2811	2596	2944	3046	2581/2980	2564		3114	2763/3199	3657/3061/2966	2848/2714	2760	2645/3185	3320/5528
	3273/2661/2725	2710	2523	2582	2648	2609/2470	3462/2402/2372	2734/3040	2954	2568/3035	3178/2721/2965	2674/2714	2674	2546/2715	2321/4269
Vyriausiasis specialistas (VT/DS)	2348	2250	2155	2042/3547	2293	2115/1897	2184/2300		2642	2438/2857	2463/2371	2640	2205	2647/2455	
Ministro padėjėjas (VT) / Vyresnysis specialistas/ Referentas (DS)	2254	2132	2054	2074	2150	2103/1866	2057	2350	2474	2406/2740	2253/2229	2427	2127	2466/2277	1842/3627
Specialistas/ projekto administratorius (DS)		2115	2042	1703	2695	2412	1766	2054		2501/2765		2442	2433	2011	
	1431		1769	1468	2176	2306			1514	2498/2665		2254		2288/1870	
Administracijos/ budėtojas/ archyvaras/ kalbos redaktorius (DS)	1693		1823		1678					2203	2143				
	1618	1156	1542	1492	1632	1814		1458			1741				
Specialistas/vairuotojas/ raštvėdys/ ūkvedys, kurjeris (DS)			1317	1801	1518	1518		1302	1586		2024			1664	1674/1790
				1589	1193	1433					1771				
Kvalifikuotas darbininkas/ valytojas (DS)		840		1489		840		898							1768
				955											1710

max. (priemokos) ir mln. (pareiginė alga + stažas, kintamji)

2 lentelė. Pareigybių priskyrimo lygiams kriterijai

Lygis	Pareigybių priskyrimo lygiams kriterijai
10	Konstitucinė atsakomybė už pavestas valdymo (valstybės politikos) sritis
9	Ministrui pavestos (-ų) valdymo (valstybės politikos) srities (-čių) ar jos dalies kuravimas ministro pavedimu; arba vadovavimas ministerijos administracijai
8	Vadovavimas ministerijos padaliniui, atsakingam už valstybės politikos formavimą konkrečioje politikos srityje ar atliekančiam didelės apimties ir / ar svarbos bendrąsias funkcijas; arba aukščiausios kompetencijos ekspertas, gebantis savarankiškai rengti sudėtingiausius sprendimus ir / ar teikti pasiūlymus dėl politikos formavimo ir / ar prireikus konsultuoti ministerijos vadovybę
7	Patarimai ministrui dėl politikos formavimo ministrui pavestose valdymo (valstybės politikos) srityse; arba ministro viešosios komunikacijos užtikrinimas; arba vadovavimas ministerijos padaliniui, atliekančiam bendrąsias funkcijas; arba aukštos kompetencijos ir / ar kelių sričių ekspertas, gebantis savarankiškai rengti sudėtingus sprendimus ir / ar teikti pasiūlymus dėl politikos formavimo
6	Vadovavimas padaliniui, kuris yra kitame ministerijos struktūriniame padalinyje; arba atskiros srities ekspertas, gebantis savarankiškai rengti sprendimus ir / ar teikti pasiūlymus dėl politikos formavimo
5	Atskiros srities ekspertas, rengiantis sprendimus ir / ar teikiantis pasiūlymus dėl politikos formavimo, kartais kontroliuojant jo darbo eigą
4	Pradinio lygmens atskiros srities ekspertas, rengiantis sprendimus ir / ar teikiantis pasiūlymus dėl politikos formavimo su nuolatine jo darbo priežiūra; arba techninio pobūdžio funkcijos: darbui atlikti reikalingos žinios bei patirtis įgalina dirbti savarankiškai; dažni atvejai, kai reikia savarankiškų sprendimų ir gebėjimų lanksčiai reaguoti į pasikeitusias aplinkybes bei adaptuoti sprendimus
3	Techninio pobūdžio funkcijos: darbui atlikti reikia žinių bei patirties; atskirais atvejais gali prireikti savarankiškų sprendimų ir gebėjimų lanksčiai reaguoti į pasikeitusias aplinkybes bei adaptuoti sprendimus
2	Techninio pobūdžio funkcijos: darbui atlikti reikia tam tikri įgūdžių ir / ar žinių; dirbama pagal sudėtingesnes taisykles / procedūras
1	Techninio pobūdžio funkcijos: darbui atlikti nereikia specialios kompetencijos ar patirties; dirbama pagal paprasčiausias taisykles / procedūras

3 lentelė. Pavyzdinis ministerijos pareigybių priskyrimas lygiams

Lygis	Politinio lygmens pareigybės	Politikos formavimo pareigybės	Bendrųjų funkcijų atlikimą užtikrinančios pareigybės
10	Ministras		
9	viceministras, ministerijos kancleris		
8		grupės vadovas, departamento direktorius, ministerijos gynybos politikos direktorius, generalinis inspektorius, vyriausiasis patarėjas, gynybos patarėjas	departamento direktorius, vyriausiasis patarėjas
7	ministro patarėjas, ministro atstovas spaudai	skyriaus (kuris nėra kitame struktūriniame padalinyje) vedėjas, vyresnysis patarėjas	skyriaus (kuris nėra kitame struktūriniame padalinyje) vedėjas, vyresnysis patarėjas, vyriausiasis projekto vadovas
6		skyriaus (kuris yra kitame struktūriniame padalinyje) vedėjas, patarėjas, gynybos patarėjo pavadootojas, specialusis atašė, prekybos atstovas	skyriaus (kuris yra kitame struktūriniame padalinyje) vedėjas, patarėjas, projekto vadovas auditorius
5		vyriausiasis specialistas, specialiojo atašė pavadootojas	vyriausiasis specialistas, buhalteris, finansų analitikas, vadybos ir organizavimo analitikas, kompiuterinių sistemų analitikas
4	ministro padėjėjas	vyresnysis specialistas	vyresnysis specialistas, veiklos procesų koordinatorius, kompiuterinių sistemų administratorius
3			kalbos redaktorius, dizainieris, administratorius
2			dokumentų tvarkytojas, archyvaras
1			specialistas, vairuotojas, darbininkas

4 lentelė. Darbo užmokesčio (bruto) rėžių priskyrimas lygiams

Lygis	Intervalo minimumas (80 proc.)	Intervalo vidurio reikšmė	Intervalo maksimumas (120 proc.)
10			7677
9	4265	5331	6398
8	3554	4443	5331
7	2962	3702	4443
6	2468	3085	3702
5	2057	2571	3085
4	1714	2143	2571
3	1428	1785	2143
2	1190	1488	1785
1	992	1240	1488